

پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران
سال هشتم، شماره پیاپی ۲۴، شماره اول، بهار ۱۳۹۸
تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۲/۲۳ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۴/۱۹
صص ۱-۱۸

تحلیلی بر پراکنش فضایی احساس امنیت در استان یزد با استفاده از الگوی ویکور

سعیده مؤیدفر*، استادیار، گروه جغرافیا، دانشگاه میبد، میبد، ایران

moayedfar@meybod.ac.ir

حجت رضایی، دانش‌آموخته دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، گروه جغرافیا، دانشگاه تهران، تهران، ایران

h.rezaie1367@gmail.com

مهران فاطمی، استادیار، گروه جغرافیا، دانشگاه میبد، میبد، ایران

yazdfatemi@meybod.ac.ir

چکیده

در عصر حاضر که عصر فرایپیدگی‌ها نام گرفته است، امنیت یکی از مسائل اساسی توسعه در جوامع انسانی محسوب می‌شود. به بیان دیگر، احساس امنیت، پیش‌نیاز هرگونه توسعه اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی به شمار می‌رود و با سطح پیشرفت جوامع در ارتباط است. این امر بدان دلیل است که آگاهی از وضعیت احساس امنیت ساکنان یک اجتماع نقش مؤثری در شناخت چالش‌ها و راهکارهای توسعه یک جامعه دارد و در جهت تقویت زیرساخت‌های آن عمل می‌کند؛ بنابراین، هدف از این پژوهش برآورد و سطح‌بندی شهرستان‌های ۱۰گانه استان یزد از نظر احساس امنیت شهروندی (امنیت انسانی) است که با استفاده از ۱۶ شاخص امکان‌پذیر شده است. روش پژوهش از نوع توصیفی - تحلیلی است و داده‌ها از طریق مطالعه اسنادی (سالنامه آماری استان یزد، بخش قضایی - ناحیه انتظامی استان یزد) جمع‌آوری شده‌اند. برای وزن‌دهی شاخص‌ها از فن دلفی و برای تحلیل داده‌ها از فن VIKOR استفاده شده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهند استان یزد با میانگین مقدار Q به‌دست‌آمده برابر با ۰/۴۴۳ از نظر احساس امنیت انسانی وضعیت نسبتاً مطلوبی دارد که شهرستان اشکدر با مقدار ۰/۰۳۳ در بهترین سطح و شهرستان خاتم با مقدار ۰/۸۸۳ در بدترین وضعیت از نظر احساس امنیت انسانی قرار دارند. شهرستان یزد با مرکزیت استان یزد، از نظر احساس امنیت شرایط مطلوبی نداشته است که نشان می‌دهد تمرکز اداری و جمعیتی در افزایش احساس امنیت در این استان تأثیری نداشته است.

واژه‌های کلیدی: پراکنش فضایی، احساس امنیت، فن ویکور، استان یزد

*نویسنده مسئول: ۰۹۱۰۳۰۹۱۴۹۴

مقدمه و بیان مسئله

امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به شمار می‌رود که زوال آن می‌تواند آرامش خاطر انسان را از بین ببرد و به جای آن اضطراب را وارد دل انسان کند. برخی دانشمندان تا آنجا پیش رفته‌اند که برطرف شدن بسیاری از نیازهای آدمی را در گرو تأمین امنیت او می‌دانند. مازلو نیز در سلسله‌مراتب نیازها، احساس امنیت را بلافاصله پس از ارضای نیازهای اولیه قرار می‌دهد؛ درواقع، طبق این دیدگاه می‌توان امنیت را مؤلفه‌ی اساسی هر نظام اجتماعی دانست (حقیقتیان و همکاران، ۱۳۹۱: ۳۸).

امنیت نیازی اجتناب‌ناپذیر و انکارکردنی است و جامعه بدون امنیت جمعیتی خواهد داشت که آرامش روحی و روانی ندارند. این امر از نیازها و ضرورت‌های اساسی و پایه‌ای فرد و جامعه به شمار می‌رود و نبودن آن یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به دنبال دارد و تأمین و مراقبت از آن در فرایند پایایی و پایداری جامعه در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، نظامی و جغرافیایی از ملزومات هر جامعه‌ای است. در همین راستا دولت‌ها و نظام‌های سیاسی، سالانه بودجه‌های هنگفتی را در این زمینه هزینه می‌کنند (بارسلطان و بریری، ۱۳۸۸: ۸۵). به بیان دیگر، امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و مقدمه‌ی لازم برای زندگی سیاسی و اجتماعی دولت‌ها به شمار می‌آید (نوروزی و فولادی، ۱۳۸۸: ۱۳۰).

ازسوی دیگر، امنیت پدیده‌ای احساسی و ادراکی است و بیشتر به احساس روانی شهروندان از عوامل تهدیدکننده برمی‌گردد. از دید بسیاری، احساس امنیت در جامعه از وجود امنیت مهم‌تر است؛ زیرا واکنش‌های فرد در جامعه به میزان دریافت و ادراک او از امنیت بستگی دارد. مقوله‌ی احساس امنیت به‌منزله

یک آرمان و واقعیت و یکی از حقوق اساسی مردم مطرح است و درنهایت، ره‌آورد مجموعه‌ای از تعاملات و تعاون و سازگاری بین اجزای مختلف نظام اجتماعی همچون نیروهای انتظامی است. این احساس ناشی از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامون آنهاست (هرسیچ و محموداوغلی، ۱۳۹۱: ۲). وجود امنیت در جامعه به همان اندازه وجود احساس امنیت و امنیت روانی در آن جامعه مهم است؛ البته برخی کارشناسان، احساس امنیت را در یک جامعه مهم‌تر از وجود امنیت در آن می‌دانند که سخنی به‌جاست (باباخانی، ۱۳۸۸: ۴۵). شخص با وجود امنیت، احساس راحتی می‌کند و برای اهداف پیش‌بینی‌پذیر خود برنامه‌ریزی می‌کند؛ در حالی که همین شخص در حالت ناامنی قدرت برنامه‌ریزی و پیش‌بینی امور زندگی را ندارد (قربانزاده، ۱۳۸۷: ۶۳).

در سطح کلان، برنامه‌ریزی زاینده‌ی قانون‌کمیابی منابع و تعیین‌کنندگی، چگونگی توزیع و تخصیص این منابع میان ذی‌نفعان و میان مکان‌ها و محل‌های متفاوت است و نتیجه‌ی آن برخورداری بیشتر برخی ذی‌نفعان و مکان‌ها در مقایسه با دیگران است. بسیاری از نظریه‌پردازان از جمله دیوید هاروی، ماریون یونگ، کنت و... یکی از وظایف اصلی برنامه‌ریزان شهری و منطقه‌ای را توزیع مناسب و منصفانه‌ی فضا برای همه استفاده‌کنندگان از آن می‌دانند؛ این همان عدالت فضایی است. به این معنا که باید با ساکنان در هر جایی که زندگی می‌کنند، به‌طور برابر رفتار شود؛ درواقع، پراکنش فضایی انواع منابع باید به‌گونه‌ای باشد که همه‌ی افراد در سطح یک منطقه به‌صورت عادلانه از منابع و امکانات برخوردار شوند. امنیت و احساس امنیت نیز یکی از منابعی است که در پراکنندگی و تراکم جمعیت در سطح مناطق مختلف تأثیر بسزایی دارد؛ به این معنا که در سطح یک استان

اساسی این مطالعه برآورد و سطح‌بندی میزان احساس امنیت انسانی و پراکنش فضایی آن در شهرستان‌های ۱۰گانه استان یزد است که با استفاده از ۱۶ متغیر بررسی شده است و با رتبه‌بندی آنها قصد دارد راهکارهایی برای تأمین امنیت بیشتر و برقراری عدالت امنیتی در اقصا نقاط استان ارائه کند.

پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی در زمینه احساس امنیت انجام شده‌اند که به‌طور عمده نقش عوامل مختلف اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و روان‌شناختی را بر احساس امنیت بررسی کرده‌اند و مطالعه‌ای انجام نشده است که تنها پراکنش فضایی احساس امنیت در سطح یک منطقه را بررسی کرده باشد.

چای پون چانگ در سال ۲۰۰۵ با استفاده از سیستم اطلاعات جغرافیایی، جرم را در پردیس دانشگاه هنگ‌کنگ تحلیل کرد. او با استفاده از نقشه‌های بزهکاری ابزاری، تحلیلی تهیه کرد که توانایی کمک به مدیران و کارکنان امنیتی برای تجدیدنظر در دید سستی‌شان نسبت به جرائم را پدید آورد (in Panik, 2009: 29).

اشنایدر و کیتچن^۱ (2013) پیشگیری از جرم در فضاهای شهری از طریق طراحی محیطی در دو کشور ایالات متحده و بریتانیا را به‌طور جداگانه تجزیه و تحلیل و مقایسه کردند و به این نتیجه رسیدند که طراحی محیط در افزایش یا کاهش جرم تأثیر بسزایی دارد.

فoster و همکاران^۲ (2014) تأثیرات ترس از جرم را در راه‌رفتن و پیاده‌روی افراد در استرالیا بررسی و تحلیل کردند. نتایج یافته‌های آنها نشان می‌دهند با

ممکن است یک شهرستان با وجود داشتن امکانات و قابلیت‌های اقلیمی و اقتصادی خاص و مطلوب، به دلیل نداشتن امنیت بالا نتواند پذیرای جمعیت زیادی در خود باشد.

بر همین اساس، شناسایی عوامل و عناصر تأمین امنیت و احساس ایمنی و همچنین مشخص کردن سطح برخورداری از احساس امنیت در سطح یک منطقه، از پیش شرط‌های اساسی برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیت و دستیابی به توسعه‌یافتگی به شمار می‌رود.

استان یزد از استان‌های مرکزی ایران است که به‌نوعی شاهراه ارتباطی کشور محسوب می‌شود. این در حالی است که منطقه یزد در طول تاریخ جزء مناطق امن بوده است و امروزه نیز بین استان‌های کشور، جزء ۴-۵ استان امن کشور محسوب می‌شود. از طرف دیگر، نقش استان یزد به دلیل داشتن کارخانه‌های زیاد، صنعتی است و همین عامل مهاجرت‌های زیادی را در پی داشته است؛ به‌گونه‌ای که طبق آمارهای سال ۱۳۹۸، استان یزد در رده سومین استان مهاجرپذیر کشور قرار گرفته است. مهاجرت اتباع بیگانه از یک سو و جابه‌جایی مکانی افراد از استان‌های هم‌جوار برای اشتغال در شهرهای صنعتی این استان از سوی دیگر و در راستای آن تنوع قومی، مذهبی و فرهنگی ایجادشده، استان یزد را با چالش‌هایی روبه‌رو کرده است که آسیب‌های اجتماعی از آن جمله‌اند. با توجه به تأثیر مستقیم شرایط اقتصادی بر آسیب‌ها و معضلات اجتماعی، چالش‌ها و مشکلات اقتصادی اخیر نیز بر معضلات اجتماعی تأثیر گذاشته‌اند و آنها را تشدید کرده‌اند. اعتیاد، طلاق، بزهکاری و... از مهم‌ترین آسیب‌های اجتماعی‌اند که همگی بر احساس امنیت در فضاهای انسانی تأثیرگذارند. با توجه به اهمیت این موضوع، هدف

¹ Schneider & Kitchen

² Foster et al.

تأسیس فزای عوامل مؤثر بر احساس امنیت را شناسایی و آنها را در شهر تهران سطح‌بندی کردند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهند از بین شاخص‌های مطالعه‌شده در پژوهش، شاخص حضور به‌موقع و سریع فوریت‌های پلیسی رتبه نخست و شاخص کاهش میزان رشوه و پارتی‌بازی بین کارکنان نیروی انتظامی رتبه دوم را به خود اختصاص داده‌اند.

باپیری و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و عوامل مرتبط با آن» با روش توصیفی - تحلیلی، این موضوع را بین دانشجویان دانشگاه‌ها و مراکز آموزشی عالی استان ایلام بررسی کردند و دریافتند که میزان احساس امنیت در استان ایلام در سطح نامطلوبی قرار دارد. براساس نتایج این پژوهش ۴۶/۶ درصد از دانشجویان استان ایلام احساس امنیتی در حد متوسط و ۴۳/۳ درصد احساس امنیتی در سطح پایین داشته‌اند.

سلطانی و همکاران (۱۳۹۵) به تحلیل فضایی احساس امنیت در محلات مختلف شهر قدس پرداختند و دریافتند که محله مرکزی این شهر به‌منزله یک محله کمابیش نوساز با توزیع متناسب کاربری اراضی، برخوردارترین محله و محله جنوب‌غربی با بافت آشفته و سکونت غالب مهاجران، محروم‌ترین محله از لحاظ شاخص‌های احساس امنیت، رتبه‌بندی شده‌اند.

جلیلیان و چقاگردی (۱۳۹۷) به تحلیل پراکنش فضایی احساس امنیت در استان هرمزگان با استفاده از روش پرومته پرداختند و به این نتیجه رسیدند که احساس امنیت در این استان وضعیت نسبتاً مطلوبی دارد؛ ولی با توجه به آنکه شهر بندرعباس به‌دلیل مرکزیت اداری - نظامی استان در رتبه اول احساس امنیت قرار گرفته است، احساس امنیت شهروندی

افزایش مداخلات و تصمیم‌گیری‌ها می‌توان ترس از جرم را کاهش و میزان پیاده‌روی در معابر شهری را افزایش داد.

هزارجریبی و همکاران (۱۳۹۳) میزان احساس امنیت اجتماعی را بین شهروندان تهرانی بررسی کردند و به این نتیجه رسیدند که بیشتر شهروندان میزان احساس امنیت اجتماعی خود را متوسط و پایین دانسته‌اند و همبستگی بین پایگاه اجتماعی - اقتصادی، اعتماد اجتماعی و مشارکت و احساس امنیت اجتماعی را تأیید کرده‌اند.

احمدی و همکاران (۱۳۹۳) میزان احساس امنیت اجتماعی را در شهرستان‌های استان بوشهر براساس روش پیمایشی و استفاده از پرسش‌نامه بررسی کردند و براساس آزمون تحلیل مسیر به این نتیجه رسیدند که متغیر احساس امنیت مالی بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت اجتماعی در این منطقه داشته است و عوامل دیگر مانند ثبات اقتصادی، آسیب‌های اجتماعی، دینداری و... در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

مؤیدفر و همکاران (۱۳۹۳) احساس امنیت را بین گردشگران در فضاهای گردشگری شهر یزد بررسی کردند و با بهره‌گیری از نظرهای گردشگران در قالب پرسش‌نامه و در نظر گرفتن امنیت در ابعاد کالبدی، سیاسی - اجتماعی و اقتصادی به این نتیجه رسیدند که احساس امنیت در این ابعاد در فضاهای گردشگری شهر یزد نسبت به سطح متوسط گویه‌ها در سطح بالاتری بوده است که با بهره‌گیری از الگوی SOAR قوت‌ها، فرصت‌ها، نتایج و آرمان‌ها در این زمینه مشخص شده‌اند.

لطیفی و امیری (۱۳۹۴) در پژوهش «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت و اولویت‌بندی آن»، با روش پژوهش توصیفی - تحلیلی و با استفاده از فن

احساس امنیت درک می‌شود و هر دو بعد می‌توانند بر یکدیگر تأثیر مثبت یا منفی بگذارند (Moller, 2000: 1).

بوزان، نقطه آغازین امنیت را ذهنی و مبتنی بر تصمیم بازیگران معرفی می‌کند و بیان می‌دارد که مسئله امنیت، در اجتماع شناخته می‌شود؛ زیرا بازیگران می‌توانند به آن رجوع و به برخی پدیده‌ها به‌منزله تهدید نگاه کنند (Roe, 2004). این در حالی است که ویور مدعی است باید با رویکردی جامعه‌شناسانه به امنیت نگریسته و پس از تحلیل مبانی جامعه‌شناختی امنیت، به تعریف آن همت گماشته شود (مک‌کین‌لای و لیتل، ۱۳۸۰: ۴۸).

بین جامعه‌شناسان داخلی، چلبی معتقد است امنیت از مسائل جمعی است که جامعه برای شهروندان خود و هر کس که در آن به سر می‌برد، فراهم می‌کند. او در بعد عینی، امنیت را به‌منزله فراغت از تهدید تعریف می‌کند و در بعد ذهنی اذعان می‌دارد که مراد از امنیت، احساس آرامش یا نداشتن احساس تهدید و احساس ترس ناشی از آن از سوی محیط‌های دور و نزدیک فرد است؛ البته این دو بعد به‌طور معمول با یکدیگر احساس همبستگی قوی دارند. هرچند در تحلیل نهایی، اولی تا حد زیادی تعیین‌کننده دومی است. با وجود این، درصدی از واریانس متغیر امنیت در بعد ذهنی از محیط نرم‌افزاری جامعه و چگونگی اطلاع‌رسانی و مضامین آن تأثیر می‌گیرد (چلبی، ۱۳۸۵: ۱۰۷).

امنیت می‌تواند در ابعاد امنیت ملی، انسانی، محیط زیست و اجتماعی در نظر گرفته شود که در هر بعد به ترتیب، استقلال کشور، بقا و کیفیت زندگی، بقای اکوسیستم‌ها و هویت و وحدت اجتماعی، ارزش‌های در معرض خطرند. شکل تهدید نیز در قالب تهاجم نظامی، قتل، جرم، تخریب محیط زیست،

تابع متغیر جمعیت و تمرکز اداری - نظامی در این استان است.

مبانی نظری

امنیت همیشه از مسائل اساسی و حیاتی بشر بوده و مباحث علمی زیادی را به خود اختصاص داده است (Tranger & Simoni, 1973; Louw, 1978; Morz, 1980; Luciani, 1989). امنیت برای زندگی اجتماعی، از دورانی که انسان‌ها زندگی جمعی را آغاز کرده‌اند تا به امروز اساسی‌ترین نیاز بشری محسوب می‌شود.

امنیت از ریشه لاتین سکور^۱ گرفته شده است که در لغت به معنای نداشتن دلهره و دغدغه است و موضوعاتی مانند رهایی از خطر، تهدید، آسیب، اضطراب، هراس، نگرانی با وجود آرامش، اطمینان، آسایش، اعتماد، تأمین و ضمانت را در بر می‌گیرد (ماندل، ۱۳۸۷: ۴۴). در فرهنگ آکسفورد امنیت شرایطی تعریف شده است که در آن یک موجود در معرض خطر نیست یا از خطر محافظت می‌شود. امنیت را در لغت، حالت فراغت از هرگونه تهدید یا حمله یا آمادگی برای رویارویی با هر تهدید و حمله می‌گویند. در اصطلاح سیاسی و حقوقی، امنیت حالتی است که فرد فارغ از ترس آسیب‌رسیدن به جان، مال یا آبروی خود یا از دست دادن آنها زندگی کند (باسمنجی و حیدری، ۱۳۹۱: ۸۹).

بوزان و ویور اذعان می‌کنند که برای بیان مفهوم نظری امنیت دو بعد زیر ذکرشدنی است:

براساس نگرش‌های جدید، امنیت به همان اندازه که مقوله‌ای فیزیکی است، مقوله‌ای روانی محسوب می‌شود؛ پس امنیت شامل دو بعد عینی و ذهنی است. بعد عینی آن شامل پارامترهای عینی محیطی و رفتاری ارزیابی است و بعد دوم ذهنی است که براساس

¹ Secures

می‌زند و این امر بیان‌کننده آن است که امنیت اجتماعی فراتر از تعهد دولت است. این رهیافت از لحاظ معرفت‌شناختی پساپوزیتیویستی است و در آن انسان به‌طور عینی و مشخصی تعریف نمی‌شود؛ بلکه به‌طور فرهنگی و از طریق بافت گروهی تعریف می‌شود (حسنوند و حسنوند، ۱۳۹۱: ۵۸).

درباره واژه احساس می‌توان گفت احساس از طرفی از مقوله‌ها و موضوعات میان‌رشته‌ای و روان‌شناختی و از طرف دیگر از اصلی‌ترین مباحث جامعه‌شناسی و جغرافیا به شمار می‌آید. احساس در روان‌شناسی تا اندازه‌ای حالتی عاطفی - ذهنی و زیستی - فیزیولوژیک است که شخص را با محیط سازگار می‌کند.

احساس امنیت، از تجربه‌های عینی و اکتسابی افراد از شرایط و اوضاع پیرامونی‌شان نشئت می‌گیرد؛ بنابراین، افراد به اشکال گوناگون آن را تجربه می‌کنند. باید توجه داشت آنچه مدنظر است، احساس امنیت در معنای واقعی آن است و لازم است بین این مسئله و ناامنی که جنبه کاملاً شخصی دارد، تفکیک قائل شویم. از دیدگاه جامعه‌شناسی، احساس امنیت در واقع یک تولید اجتماعی است؛ یعنی همه نهادهای اجتماعی در شکل‌گیری آن نقش ایفا می‌کنند. با این دید، به‌طور طبیعی همه ارکان جامعه از جمله مردم، حاکمیت، پلیس و... در تولید و ارتقای سطح آن نقشی کلیدی دارند. احساس امنیت حالتی است که همه افراد جامعه هراس و بیمی نسبت به ضایع شدن حقوق و آزادی‌های مشروع خود نداشته باشند و به هیچ وجه حقوق آنان به مخاطره نیفتند. احساس امنیت در یک جامعه به احساس روانی شهروندان، میزان وجود داشتن یا وجود نداشتن جرم و شرایط جرم‌خیز در آن جامعه بازمی‌گردد. هر مقدار فراوانی جرم و شرایط جرم‌خیز بالاتر باشد، احساس امنیت شهروندان پایین‌تر است (کرمی‌دهکردی و همکاران، ۱۳۹۱: ۶۴).

پاک‌سازی قومی و... بروز می‌کند. این در حالی است که در سطح مناطق شهری، امنیت اجتماعی زیرشاخه‌هایی همچون امنیت مالی، شغلی، اقتصادی، جانی، احساسی، حقوقی، قضایی، اخلاقی، نوامیس و... را شامل می‌شود (به نقل از افشانی و ذاکری‌هامانه، ۱۳۹۱).

دو رهیافت دیگر در زمینه امنیت، به‌صورت رهیافت دولت‌محور و قدرت‌محور (توجه به ارزش‌های عینی و نظری) و رهیافت جامعه‌محور و هویت‌محور (توجه به ارزش‌های ذهنی و گروهی) است. مطابق رویکرد اول، امنیت را می‌توان وضعیتی قلمداد کرد که به‌وسیله قدرت برای صیانت مردم در قبال تهدیدهای بیرونی، تأسیس می‌شود. مسئولیت برقراری چنین امنیتی به‌طور کلی بر عهده دولت است. وقتی برقراری امنیت در سطح بین‌المللی و حفظ مرزهای کشور باشد، امنیت ملی مطرح است و اگر امنیت درون جامعه مطرح باشد، منظور امنیت اجتماعی است. این رهیافت به‌طور قاطعی امنیت ملی را از امنیت اجتماعی متمایز کرده و از لحاظ معرفت‌شناختی، رئالیستی و جامعه‌شناسی (پوزیتیویستی) است و انسان را به‌طور عینی و مشخص تعریف می‌کند. برای مثال چون انسان‌ها ذاتاً شرورند، این شرارت ذاتی سبب ناامنی و بی‌نظمی می‌شود و تنها از طریق قدرت و دولت می‌توان امنیت را برقرار کرد.

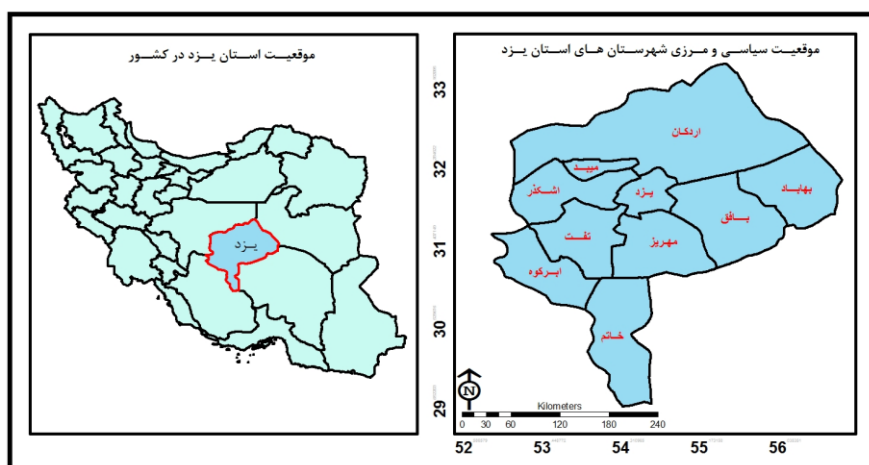
رهیافت جامعه‌محور و هویت‌محور، معتقد است تهدیدها بیشتر علیه ارزش‌ها و هویت‌های گروه‌های اجتماعی‌اند؛ در نتیجه امنیت اجتماعی زمانی به دست می‌آید که گروه‌ها و خرده‌فرهنگ‌ها بتوانند به‌راحتی ابراز وجود و ایده‌ها، خواسته‌ها و ارزش‌های خود را مطرح کنند؛ پس مهم‌ترین منبع تحقق امنیت اجتماعی یک جامعه، گروه‌های گوناگون موجود در آن است. این رویکرد امنیت اجتماعی یک گروه خاص درون یک جامعه (مانند مهاجران) را با امنیت جهانی پیوند

منطقه مطالعه شده

استان یزد با مساحت حدود ۱۳۱۵۷۵ کیلومتر مربع در قسمت مرکزی فلات ایران در مختصات ۲۹ درجه و ۳۵ دقیقه تا ۳۵ درجه و ۷ دقیقه عرض شمالی و ۵۲ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۵۸ درجه و ۱۶ دقیقه طول شرقی واقع شده است. این استان طبق آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۹۵، ۱۰ شهرستان و براساس آخرین سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۰۷۴۴۲۸ نفر جمعیت داشته است.

سه رویکرد در این زمینه عبارت‌اند از:

- ۱- رویکرد تقلیل‌گرا: در این رویکرد احساس امنیت تابعی از اوضاع اقتصادی جامعه است.
- ۲- رویکرد تعامل غیرمتوازن: در این رویکرد احساس امنیت اگرچه تابعی از ساختارهای اقتصادی است، در عین حال شرایط اقتصادی یک جامعه از رویکرد امنیتی نیز تأثیر می‌پذیرند.
- ۳- رویکرد تعامل همه‌جانبه: معتقد به ارتباط و تفکیک‌ناپذیری ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و احساس امنیتی از یکدیگر است (بشیریه، ۱۳۷۴: ۴۸).

شکل ۱- موقعیت سیاسی شهرستان‌های استان یزد

قیاسی و تعمیم نتایج به صورت استقرایی بوده است. برای سنجش و سطح‌بندی شهرستان‌های استان یزد، سعی شد از طریق مرور پژوهش‌های انجام‌شده در این زمینه متغیرهایی انتخاب شوند؛ در واقع، از میان ابعاد دوازده‌گانه امنیت (ابعاد جانی، شغلی، مالی، اقتصادی، اخلاقی، فرهنگی، اعتقادی، عاطفی، احساسی، حقوقی، قضایی و نوامیس)، به ابعاد جانی، شغلی، مالی و فکری در پژوهش‌های نوین دنیا و ساروخانی (۱۳۸۵)، بیات (۱۳۸۷)، گروسی و همکاران (۱۳۸۶) و افشار (۱۳۸۵) توجه شد. همچنین دلاور و رضایی (۱۳۸۶) در مطالعه‌ای به ساخت و اعتباریابی ابزاری

روش پژوهش

روش این پژوهش توصیفی - تحلیلی و از نظر ماهیت، کاربردی است. از آنجا که جامعه آماری این پژوهش را شهرستان‌های ۱۰گانه استان یزد تشکیل می‌دهند، اطلاعات موردنیاز از آخرین سالنامه‌های آماری استان یزد در سال‌های^۱ ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵ و همچنین ناحیه انتظامی استان یزد گردآوری شده است. در پژوهش حاضر جمع‌آوری مبانی نظری به روش

^۱ ذکر این نکته ضروری است که به دلیل ناقص بودن برخی از آماره‌های سالنامه‌های مطالعه‌شده در یک سال، از سالنامه‌های آماری سه سال متوالی این استان استفاده شده است.

ذاکری‌هامانه، ۱۳۹۱: ۱۵۴). در این پژوهش برای سنجش سطح احساس امنیت از ابعاد مختلف امنیت انسانی شامل ابعاد جانی، اقتصادی، اخلاقی و قضایی در قالب ۱۶ شاخص استفاده شده و در جدول ۱ آورده شده است.

برای اندازه‌گیری عوامل یا مؤلفه‌های مختلف احساس امنیت پرداخته بودند. آنها امنیت جانی، نوامیس، امنیت اقتصاد فردی (مالی) و امنیت اقتصاد عمومی را از مؤلفه‌های احساس امنیت محسوب کردند. ابعاد اعتقادی، اخلاقی و فرهنگی از نظریه‌پردازان مکتب کپنهاگ و به‌طور ویژه بوزان گرفته شده است (افشانی و

جدول ۱- شاخص‌های استفاده‌شده در پژوهش

کد	شاخص	کد	شاخص	بعد
X ₉	میزان مواد مخدر کشف‌شده به‌وسیله نیروهای نظامی	X ₁	تعداد دادگاه به ده هزار نفر	ب ج ا س
X ₁₀	زنان حامل‌کننده و توزیع‌کننده مواد مخدر به ده هزار نفر	X ₂	تعداد دادرسی به ده هزار نفر	
X ₁₁	مردان حامل‌کننده و توزیع‌کننده مواد مخدر به ده هزار نفر	X ₃	میزان سرقت از اماکن به ده هزار نفر	
X ₁₂	تعداد زنان معتاد به مواد مخدر به ده هزار نفر جمعیت زنان شهرستان	X ₄	میزان سرقت از وسایل نقلیه و وسایل آن به ده هزار نفر	
X ₁₃	تعداد مردان معتاد به مواد مخدر به ده هزار نفر جمعیت	X ₅	میزان سرقت از احشام به ده هزار نفر	
X ₁₄	تعداد نگه‌دارنده مواد مخدر زن نسبت به ده هزار نفر جمعیت زن شهرستان	X ₆	تصادفات درون‌شهری وسایل نقلیه منجر به فوت به ده هزار نفر	
X ₁₅	تعداد نگه‌دارنده مواد مخدر مرد نسبت به ده هزار نفر جمعیت مرد شهرستان	X ₇	تصادفات درون‌شهری وسایل نقلیه منجر به جرح به ده هزار نفر	
X ₁₆	میزان سرقت از منازل و مغازه‌ها به ده هزار نفر جمعیت	X ₈	تصادفات درون‌شهری وسایل نقلیه منجر به خسارت به ده هزار نفر	

موردنیاز برای انجام الگوی پژوهش به کار رفت. درنهایت برای سطح‌بندی شهرستان‌ها از فن تصمیم‌گیری ویکور استفاده شد.

فن ویکور

الگوهای تصمیم‌گیری چندمعیاره از جمله الگوهای تصمیم‌گیری است که در دو دهه اخیر از آنها بسیار استقبال شده است. این راهکارها و الگوها، کاربرد بسیار گسترده‌ای در تصمیم‌گیری‌های پیچیده (هنگامی که معیارهای متعدد و گاه متضاد وجود دارند) پیدا کرده‌اند. قدرت بسیار زیاد این راهکارها در کاهش

در مرحله بعد با استفاده از فن دلفی^۱ به این شاخص‌ها ارزش‌دهی صورت گرفت. در همین راستا پرسش‌نامه‌ای درباره اهمیت و میزان وزن شاخص‌های پژوهش تدوین و برای ۱۱ نفر از کارشناسان ارسال شد که از تعداد ۱۱ پرسش‌نامه ارسالی، متخصصان ۷ پرسش‌نامه را تکمیل کردند. میانگین وزن‌های به‌دست‌آمده از این ۷ پرسش‌نامه به‌منزله وزن‌های

^۱ روشی برای ساختاردهی به یک فرایند ارتباط گروهی است. به‌گونه‌ای که فرایند به اعضای گروه، به‌منزله یک مجموعه، اجازه چالش با مسئله را می‌دهد. برای اجرای این ارتباط ساختاریافته به بازخورد درباره نقش افراد، ارزیابی قضاوت گروه، فرصت اصلاح دیدگاه‌ها و سطحی از ناشناس‌ماندن نیاز است (Okoli & Pawlowski, 2004: 15).

$$X_{ij} = \begin{bmatrix} x_{11} & x_{22} & \dots & x_{1n} \\ x_{21} & x_{22} & \dots & x_{2n} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_{m1} & x_{m2} & \dots & x_{mn} \end{bmatrix}$$

مرحله دوم: استانداردسازی ماتریس تصمیم گیری
از آنجا که برخی شاخص‌های بررسی شده حالت منفی و برخی از آنها حالت مثبت دارند، باید بی‌مقیاس سازی و هم‌جهت کردن داده‌ها صورت گیرد. برای هم‌جهت کردن داده‌ها از روش بی‌مقیاس سازی نرم خطی استفاده شده است. براساس این روش، چنانچه در ماتریس تصمیم‌گیری برخی از داده‌ها مثبت و برخی منفی باشند، از فرمول زیر استفاده می‌شود. در جدول ۲ ماتریس تصمیم‌گیری استاندارد شده (هم‌جهت) ارائه شده است.
رابطه ۲:

$$f_{ij} = \frac{x_{ij}}{\sqrt{\sum_{j=1}^n x_{ij}^2}}, i = 1, 2, \dots, m; \quad j = 1, 2, \dots, n$$

پیچیدگی تصمیم‌گیری، استفاده همزمان از معیارهای کیفی و کمی و اعطای چارچوب ساختارمند به مسائل تصمیم‌گیری و درنهایت کاربرد آسان آنها، سبب شده است به منزله ابزارهایی در دسترس تصمیم‌گیرندگان خطه‌های مختلف قرار گیرند. شیوه‌های تصمیم‌گیری چند شاخصه گوناگون است و هرکدام ویژگی‌ها و شرایط کاربرد خاص خود را دارند. یکی از مهم‌ترین شیوه‌های استفاده شده، روش ویکور است (Wu et al., 2009: 10135). ویکور یک روش تصمیم‌گیری توافقی است که بر مبنای روش ال پی متریک^۱ توسعه یافته است (Wei & Lin, 2008). تفاوت اصلی این الگو با الگوهای تصمیم‌گیری سلسله‌مراتبی یا شبکه‌ای این است که برخلاف آن الگوها، در این الگوها مقایسات زوجی بین معیارها و گزینه‌ها صورت نمی‌گیرد و به‌طور مستقل هر گزینه را یک معیار می‌سنجد و ارزیابی می‌کند. این الگو شامل ۷ مرحله است که اولین مرحله آن ارائه شاخص‌های مدنظر در پژوهش است که در قالب جدول ۱ آورده شده است.

یافته‌های پژوهش در قالب مراحل الگوی ویکور

مرحله اول: تشکیل ماتریس تصمیم‌گیری

پس از مشخص شدن شاخص‌های پژوهش، ماتریس تصمیم‌گیری متشکل از گزینه‌ها (ستون‌ها) و معیارها (سطرها) تشکیل می‌شود. گزینه‌های این پژوهش شهرستان‌های ۱۰ گانه استان یزد و معیارهای آن ۱۶ شاخصی هستند که در جدول ۱ اشاره و کدگذاری شده‌اند (X_1, X_{16}); درواقع، X_{ij} نشان‌دهنده وضعیت هر گزینه (شهرستان) در هر معیار (شاخص) در این پژوهش است.
رابطه ۱:

¹ LP-metric

جدول ۲- ماتریس داده‌های خام استانداردشده (ماتریس تصمیم‌گیری) در استان مطالعه‌شده (یزد)

کد	ابركوه	اردكان	اشكذر	بافق	بهباد	تفت	خاتم	مهریز	میبد	یزد
X ₁	۰,۴۲	۰,۳۸	۰,۶۰	۰,۴۷	۰	۰,۴۴	۰,۵۶	۰,۴۵	۰,۳۶	۰,۵۴
X ₂	۰,۶۴	۰,۶۴	۰,۹۰	۰,۷۱	۰	۰,۸۸	۰,۸۵	۰,۹۰	۰,۶۰	۰,۳۰
X ₃	۰,۱۱	۰,۱۵	۰,۰۷	۰,۱۰	۰,۲۱	۰,۰۳	۰,۱۹	۰,۱۱	۰,۱۵	۰,۰۴
X ₄	۰,۱۰	۰,۰۵	۰,۱۳	۰,۰۴	۰,۳۰	۰,۱۱	۰,۱۹	۰,۰۶	۰,۰۴	۰,۰۲
X ₅	۰,۲۴	۰,۸۶	۰,۴۷	۰,۱۷	۰,۳۰	۰,۲۸	۰,۲۹	۰,۶۳	۰,۷۵	۰,۳۴
X ₆	۱,۱۶	۱,۹۴	۳,۳۱	۰,۸۳	۱,۵۳	۱,۵۰	۰,۷۰	۱,۴۷	۰,۸۲	۱,۴۲
X ₇	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۵	۰,۰۴	۰,۰۷	۰,۰۸	۰,۱۳	۰,۰۲	۰,۰۳	۰,۰۲
X ₈	۴,۶	۱,۹۴	۰,۶۶	۸,۳۷	۳,۰۶	۲,۲۵	۱,۱۷	۸,۸۲	۸,۲۸	۰,۲۴
X ₉	۰,۰۳۷	۰,۰۱۶	۰,۰۰۴	۰,۰۰۶	۰,۰۰۷	۰,۰۱۳	۰,۰۰۴	۰,۰۱۱	۰,۰۰۹	۰,۰۶
X ₁₀	۹,۳۳	۰,۷۰	۳,۳۱	۰,۵۹	۰,۵۱	۹,۰۲	۰,۴۳	۸,۸	۱۶,۵۶	۰,۵۲
X ₁₁	۰,۳۸	۰,۰۷۵	۰,۲۳	۰,۱۱۳	۰,۱۷۰	۰,۰۳۴	۰,۰۳۱	۰,۱۲۶	۱,۱۸	۰,۰۷۸
X ₁₂	۲,۳۳	۷,۷۷	۱,۶۵	۸,۳۷	۱,۵۳	۲,۲۵	۷,۰۳	۸,۸۲	۱۶,۵۶	۲,۰۰
X ₁₃	۰,۴۶	۰,۴۰	۰,۰۶	۰,۳۲	۰,۰۳	۰,۱۳	۰,۲۱	۰,۳۳	۰,۴۱	۰,۳۵
X ₁₄	۹,۳۳	۷,۷۷	۶,۶۳	۰,۵۲	۳,۰۶	۱,۵۰	۳,۵۱	۴,۴۱	۸,۲۸	۱,۳۸
X ₁₅	۰,۰۶	۰,۱۴	۰,۰۱۸	۰,۳۰	۰,۳۸	۰,۱۴	۰,۰۶	۰,۰۵	۰,۱۸	۰,۱۵
X ₁₆	۰,۲۱	۰,۲۲	۰,۳۳	۰,۱۴	۰,۱۳	۰,۰۸	۰,۲۹	۰,۱۹	۰,۱۳	۰,۱۰

مرحله سوم: وزن‌دهی معیارها

از آنجا که در مسائل تصمیم‌گیری ارزش و اهمیت همه معیارهای مؤثر در تصمیم یکسان نیستند، در این مرحله باید ارزش و وزن هر یک از معیارهای مؤثر در تصمیم‌گیری مشخص شود. برای تعیین وزن معیارها می‌توان از روش‌های مختلفی همچون AHP، ANP، آنتروپی شانون، دلفی و... کمک گرفت که در این

پژوهش از فن دلفی استفاده شده است. بر این اساس پرسش‌نامه‌ای آماده و برای ۱۱ متخصص ارسال شد که از پرسش‌نامه‌های ارسال‌شده، ۷ مورد تکمیل شد که میانگین آنها، وزن معیارهای پژوهش را تشکیل داده است. نتایج نرمال‌سازی داده‌ها و وزن معیارها در جدول ۳ ارائه شده‌اند.

جدول ۳- ماتریس نرمال‌شده

کد	ابركوه	اردكان	اشكذر	بافق	بهباد	تفت	خاتم	مهریز	میبد	یزد	وزن
X ₁	۰,۳۰	۰,۲۷	۰,۴۲	۰,۳۳	۰,۰۰	۰,۳۱	۰,۳۹	۰,۳۱	۰,۲۵	۰,۳۸	۰,۰۲۵
X ₂	۰,۲۹	۰,۲۹	۰,۴۱	۰,۳۲	۰,۰۰	۰,۴۰	۰,۳۸	۰,۴۱	۰,۲۷	۰,۱۴	۰,۰۱۹
X ₃	۰,۲۸	۰,۳۶	۰,۱۹	۰,۲۵	۰,۵۱	۰,۰۸	۰,۴۶	۰,۲۸	۰,۳۵	۰,۱۰	۰,۱۰۶
X ₄	۰,۲۳	۰,۱۳	۰,۳۲	۰,۱۰	۰,۷۱	۰,۲۷	۰,۴۵	۰,۱۵	۰,۱۱	۰,۰۵	۰,۱۸۹
X ₅	۰,۱۶	۰,۵۶	۰,۳۱	۰,۱۱	۰,۲۰	۰,۱۸	۰,۱۹	۰,۴۱	۰,۴۹	۰,۲۲	۰,۱۴۱
X ₆	۰,۲۳	۰,۳۸	۰,۶۴	۰,۱۶	۰,۳۰	۰,۲۹	۰,۱۴	۰,۲۸	۰,۱۶	۰,۲۷	۰,۰۰۷
X ₇	۰,۲۶	۰,۲۲	۰,۲۷	۰,۲۰	۰,۳۶	۰,۴۳	۰,۶۴	۰,۱۲	۰,۱۷	۰,۱۲	۰,۰۰۶
X ₈	۰,۲۹	۰,۱۲	۰,۰۴	۰,۵۲	۰,۱۹	۰,۱۴	۰,۰۷	۰,۵۵	۰,۵۲	۰,۰۲	۰,۰۰۵
X ₉	۰,۴۵	۰,۲۰	۰,۰۶	۰,۰۷	۰,۰۹	۰,۱۷	۰,۰۵	۰,۱۴	۰,۱۱	۰,۸۳	۰,۰۰۹
X ₁₀	۰,۴۰	۰,۰۳	۰,۱۴	۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۳۹	۰,۰۲	۰,۳۸	۰,۷۲	۰,۰۲	۰,۰۳۴
X ₁₁	۰,۳۰	۰,۰۶	۰,۱۸	۰,۰۹	۰,۱۳	۰,۰۳	۰,۰۲	۰,۱۰	۰,۹۱	۰,۰۶	۰,۰۴۵
X ₁₂	۰,۱۰	۰,۳۳	۰,۰۷	۰,۳۶	۰,۰۷	۰,۱۰	۰,۳۰	۰,۳۸	۰,۷۱	۰,۰۹	۰,۰۵۹
X ₁₃	۰,۴۷	۰,۴۲	۰,۰۶	۰,۳۳	۰,۰۴	۰,۱۳	۰,۲۲	۰,۳۴	۰,۴۲	۰,۳۶	۰,۰۷۹
X ₁₄	۰,۵۳	۰,۴۴	۰,۳۸	۰,۰۳	۰,۱۸	۰,۰۹	۰,۲۰	۰,۲۵	۰,۴۷	۰,۰۸	۰,۰۱۵
X ₁₅	۰,۱۴	۰,۲۹	۰,۰۴	۰,۰۶	۰,۷۵	۰,۲۸	۰,۱۲	۰,۱۱	۰,۳۵	۰,۳۰	۰,۰۱۱
X ₁₆	۰,۳۳	۰,۳۵	۰,۵۲	۰,۲۳	۰,۲۲	۰,۱۳	۰,۴۶	۰,۳۰	۰,۲۲	۰,۱۷	۰,۲۵۱

مرحله چهارم: تشکیل ماتریس وزین در این مرحله ماتریس نرمالیزه شده در وزن هر یک از شاخص‌ها که از طریق فن دلفی به دست آمده است، ضرب می‌شود (جدول ۴).

جدول ۴- ماتریس بی‌مقیاس موزون

کد	ابرقوه	اردکان	اشکذر	بافق	بهاباد	تفت	خاتم	مهریز	میبد	یزد
X ₁	۰,۰۰۷	۰,۰۰۶	۰,۰۱۰	۰,۰۰۸	۰	۰,۰۰۷	۰,۰۰۹	۰,۰۰۷	۰,۰۰۶	۰,۰۰۹
X ₂	۰,۰۰۵	۰,۰۰۵	۰,۰۰۸	۰,۰۰۶	۰	۰,۰۰۸	۰,۰۰۷	۰,۰۰۸	۰,۰۰۵	۰,۰۰۳
X ₃	۰,۰۰۳	۰,۰۳۹	۰,۰۰۲	۰,۰۲۶	۰,۰۵۴	۰,۰۰۹	۰,۰۴۹	۰,۰۰۳	۰,۰۳۷	۰,۰۱۱
X ₄	۰,۰۴۴	۰,۰۲۳	۰,۰۶۰	۰,۰۱۸	۰,۰۱۳	۰,۰۵۱	۰,۰۸۵	۰,۰۲۸	۰,۰۲۰	۰,۰۰۹
X ₅	۰,۰۲۲	۰,۰۷۸	۰,۰۴۳	۰,۰۱۵	۰,۰۲۷	۰,۰۲۵	۰,۰۲۶	۰,۰۵۷	۰,۰۶۸	۰,۰۳۱
X ₆	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲۲	۰,۰۰۴	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱
X ₇	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۳	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰
X ₈	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۲	۰,۰۰۰
X ₉	۰,۰۰۴	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۷
X ₁₀	۰,۰۱۳	۰,۰۰۱	۰,۰۰۴	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۱۳	۰,۰۰۰	۰,۰۱۲	۰,۰۲۴	۰,۰۰۰
X ₁₁	۰,۰۱۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۸	۰,۰۰۳	۰,۰۰۵	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۴	۰,۰۴۱	۰,۰۰۲
X ₁₂	۰,۰۰۵	۰,۰۱۹	۰,۰۰۴	۰,۰۲۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۵	۰,۰۱۷	۰,۰۲۲	۰,۰۴۱	۰,۰۰۵
X ₁₃	۰,۰۳۷	۰,۰۳۲	۰,۰۰۵	۰,۰۲۵	۰,۰۰۲	۰,۰۱۰	۰,۰۱۷	۰,۰۲۷	۰,۰۳۳	۰,۰۲۸
X ₁₄	۰,۰۰۸	۰,۰۰۶	۰,۰۰۵	۰,۰۰۰	۰,۰۰۲	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۷	۰,۰۰۱
X ₁₅	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۸	۰,۰۰۳	۰,۰۰۱	۰,۰۰۱	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳
X ₁₆	۰,۰۸۳	۰,۰۸۷	۰,۱۳۱	۰,۰۵۷	۰,۰۵۵	۰,۰۳۱	۰,۱۱۵	۰,۰۷۵	۰,۰۵۴	۰,۰۴۱

مرحله پنجم: تعیین بهترین و بدترین مقادیر معیارها در این مرحله بالاترین ارزش f_j^* و پایین‌ترین ارزش f_j^- استخراج می‌شوند. برای مثال در شاخص X₁ یعنی (تعداد دادگاه به ده هزار نفر) بالاترین ارزش شاخصی

به شهرستان اشکذر و کمترین ارزش به شهرستان‌های یزد و خاتم مربوط بوده است (جدول ۵).
رابطه ۳:

$$f_j^* = \max_i f_{ij}$$

$$f_j^- = \min_i f_{ij}$$

جدول ۵- ماتریس راه‌حل ایده‌آل مثبت و منفی

کد	f_j^*	کد	f_j^-	کد	f_j^-
X ₁	۰,۰۱۰	X ₉	۰,۰۱۰	X ₁	۰,۰۰۶
X ₂	۰,۰۰۸	X ₁₀	۰,۰۰۸	X ₂	۰,۰۲۳
X ₃	۰,۰۵۴	X ₁₁	۰,۰۴۶	X ₃	۰,۰۳۹
X ₄	۰,۱۳۳	X ₁₂	۰,۱۲۴	X ₄	۰,۰۳۷
X ₅	۰,۰۷۸	X ₁₃	۰,۰۶۲	X ₅	۰,۰۳۴
X ₆	۰,۰۰۴	X ₁₄	۰,۰۰۳	X ₆	۰,۰۰۷
X ₇	۰,۰۰۳	X ₁₅	۰,۰۰۳	X ₇	۰,۰۰۷
X ₈	۰,۰۰۲	X ₁₆	۰,۰۰۲	X ₈	۰,۰۹۹

$$S_i = \sum_{j=1}^n w_i \frac{f_{ij}^* - f_{ij}}{f_{ij}^* - f_{ij}^-}$$

$$R_i = \text{Max} \left\{ w_i \frac{f_{ij}^* - f_{ij}}{f_{ij}^* - f_{ij}^-} \right\}$$

در روابط ذکرشده، S_i بیان‌کننده میزان فاصله گزینه، i حداکثر مطلوبیت گروهی (ترکیب بهترین) و R_i میزان فاصله گزینه i از راه‌حل ایده‌آل منفی (ترکیب بدترین) است. در روش ویکور اولویت‌بندی بهترین‌ها براساس مقادیر S_i و اولویت‌بندی بدترین‌ها براساس R_i است. همچنین مقادیر S_i و R_i به ترتیب بیان‌کننده مقادیر $L_{\infty,1}$ و $L_{1,i}$ در تابع ال پی متریک‌اند.

مرحله ششم: محاسبه فاصله گزینه‌ها از راه‌حل ایده‌آل (وضعیت مطلوب و نامطلوب)

در این مرحله فاصله هر گزینه از میزان حداکثر مطلوبیت گزینه به دست می‌آید؛ سپس تجمیع آنها محاسبه می‌شود. به عبارت دیگر، در این مرحله پس از محاسبه ماتریس نرمالیزه‌شده و ماتریس وزین و استخراج بالاترین و پایین‌ترین ارزش برای هر شاخص برای محاسبه شاخص ویکور که براساس آن رتبه‌بندی گزینه‌ها صورت می‌گیرد، ارزش‌های S_i (شاخص مطلوبیت) و R_i (شاخص نارضایتی) محاسبه می‌شوند (جدول ۶).

رابطه ۴:

جدول ۶- ماتریس فاصله گزینه‌ها از راه‌حل ایده‌آل

کد	ابرقوه	اردکان	اشکذر	بافق	بهباباد	تفت	خاتم	مهریز	میبد	یزد
X ₁	۰,۰۰۷	۰,۰۰۸	۰	۰,۰۰۵	۰,۰۲۵	۰,۰۰۶	۰,۰۰۱	۰,۰۰۶	۰,۰۰۹	۰,۰۰۲
X ₂	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶	۰,۰۰۰	۰,۰۰۴	۰,۰۱۹	۰,۰۰۰	۰,۰۰۱	۰	۰,۰۰۶	۰,۰۱۳
X ₃	۰,۰۵۷	۰,۰۳۷	۰,۰۸۱	۰,۰۶۶	۰	۰,۱۰۶	۰,۰۱۴	۰,۰۵۸	۰,۰۰۴	۰,۱۰۱
X ₄	۰,۱۳۶	۰,۱۶۷	۰,۱۱۱	۰,۱۷۵	۰	۰,۱۲۴	۰,۰۷۴	۰,۱۶۰	۰,۱۷۳	۰,۱۸۹
X ₅	۰,۱۲۶	۰	۰,۰۷۹	۰,۱۴	۰,۰۱۱۳	۰,۱۱۸	۰,۰۱۱۶	۰,۰۴۷	۰,۰۲۲	۰,۱۰۶
X ₆	۰,۰۰۵	۰,۰۰۳	۰	۰,۰۰۶	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۰۷	۰,۰۰۴	۰,۰۰۶	۰,۰۰۵
X ₇	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۰۵	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۳	۰,۰۰۶	۰,۰۰۵	۰,۰۰۵
X ₈	۰,۰۰۲	۰,۰۰۴	۰,۰۰۴	۰,۰۰۰	۰,۰۰۳	۰,۰۰۳	۰,۰۰۴	۰	۰,۰۰۰	۰,۰۰۵
X ₉	۰,۰۰۴	۰,۰۰۷	۰,۰۰۸	۰,۰۰۸	۰,۰۰۸	۰,۰۰۷	۰,۰۰۹	۰,۰۰۸	۰,۰۰۸	۰
X ₁₀	۰,۰۱۵	۰,۰۳۳	۰,۰۲۷	۰,۰۳۳	۰,۰۳۳	۰,۰۱۵	۰,۰۳۴	۰,۰۱۶	۰	۰,۰۳۳
X ₁₁	۰,۰۳۱	۰,۰۴۳	۰,۰۳۶	۰,۰۴۱	۰,۰۳۹	۰,۰۴۴	۰,۰۴۵	۰,۰۴۱	۰	۰,۰۴۳
X ₁₂	۰,۰۵۵	۰,۰۳۴	۰,۰۵۸	۰,۰۳۲	۰,۰۵۹	۰,۰۵۶	۰,۰۳۷	۰,۰۳۰	۰	۰,۰۵۷
X ₁₃	۰	۰,۰۱۰	۰,۰۷۴	۰,۰۲۶	۰,۰۷۹	۰,۰۶۱	۰,۰۴۵	۰,۰۲۳	۰,۰۰۹	۰,۰۲۰
X ₁₄	۰,۰۰۳	۰,۰۰۲	۰,۰۰۴	۰,۰۱۵	۰,۰۱۰۶	۰,۰۱۳۳	۰,۰۰۹	۰,۰۰۸	۰,۰۰۱	۰,۰۱۳
X ₁₅	۰,۰۰۹	۰,۰۰۷	۰,۰۱۱	۰,۰۱۰	۰	۰,۰۰۷	۰,۰۰۹	۰,۰۰۹	۰,۰۰۶	۰,۰۰۶
X ₁₆	۰,۱۱	۰,۱۰۹	۰	۰,۱۸۷	۰,۱۹۲	۰,۲۵۱	۰,۰۳۸	۰,۱۳۹	۰,۱۹۳	۰,۲۲۶

مجموع ۱۶ شاخص مطالعه‌شده است. این مقدار بین عدد صفر تا یک تعیین می‌شود و هرچه به عدد صفر نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده مطلوبیت سطح احساس امنیت و هرچه به عدد یک نزدیک‌تر باشد، نشان‌دهنده ضعف احساس امنیت است (جدول ۷).

مرحله هفتم: محاسبه شاخص ویکور و رتبه‌بندی گزینه‌ها

بعد از انجام مراحل قبلی، شاخص ویکور که همان امتیاز نهایی هر گزینه است بر طبق رابطه ۵ محاسبه می‌شود. مقدار Q بیان‌کننده رتبه نهایی هر شهرستان از

رابطه ۵:

$$Q_i = v \left[\frac{S_i - S^*}{S^- - S^*} \right] + (1 - v) \left[\frac{R_i - R^*}{R^- - R^*} \right]$$

جدول ۷- محاسبه مقدار Q و رتبه بندی نهایی

یزد	میبد	مهریز	خاتم	تفت	بهباد	بافق	اشکذر	اردکان	ابركوه	Q	رتبه
۰,۸۰۳	۰,۲۲۱	۰,۲۴۵	۰,۸۸۳	۰,۸۶۴	۰,۳۷۴	۰,۶۰۰	۰,۰۳۳	۰,۱۴۸	۰,۲۵۳		
۸	۳	۴	۱۰	۹	۶	۷	۱	۲	۵		

ویکور نیز آزمون شوند. دو شرط باید بررسی شوند که عبارت‌اند از:

شرط اول: براساس دو رابطه زیر محاسبه می‌شود:

$$\text{رابطه ۶: } Q(A^{(2)}) - Q(A^{(1)}) \geq DQ$$

$$\text{رابطه ۷: } DQ = \frac{1}{(i-1)}$$

که در آن A^1 و A^2 به ترتیب، گزینه‌های اول و دوم هستند و i تعداد آلترناتیوها است؛ بنابراین، براساس این دو رابطه خواهیم داشت

$$DQ = \frac{1}{(10-1)} = 0.111$$

و $DQ = 0.148 - 0.033 = 0.115$ که در اینجا به دلیل بیشتر بودن تفاضل آلترناتیو اول و دوم از مقدار DQ شرط اول تأیید می‌شود.

شرط دوم: براساس این شرط گزینه اول براساس مقدار Q باید از نظر S یا R نیز بهترین رتبه را داشته باشد. شهرستان اشکذر که بهترین رتبه را از نظر شاخص Q دارد، براساس جدول ۸ نیز از نظر شاخص‌های S و R بهترین رتبه را دارد؛ بنابراین، شرط دوم نیز تأیید می‌شود.

براساس جدول ۷ رتبه بندی براساس ارزش Q صورت گرفت. به گونه‌ای که کمترین ارزش، بالاترین اولویت را به خود اختصاص داده است. میانگین محاسبه شده برای Q در ۱۰ شهرستان استان یزد برابر با ۰/۴۴۳ به دست آمد که نشان می‌دهد استان یزد از نظر احساس امنیت وضعیت نسبتاً مطلوبی دارد. همان گونه که جدول ۸ نشان می‌دهد براساس مقدار Q از نظر شاخص‌های گانه امنیت انسانی، از بین ۱۰ شهرستان، ۶۰ درصد Q بین ۰ تا ۰/۵ داشته است؛ یعنی تقریباً مطلوب بوده است. شهرستان اشکذر با مقدار ۰/۰۳۳ در بهترین وضعیت و شهرستان خاتم با مقدار ۰/۸۸۳ در بدترین وضعیت از سطح احساس امنیت قرار گرفته است. همچنین شهرستان یزد که مرکزیت استان یزد را در خود دارد، از نظر احساس امنیت شرایط مطلوبی نداشته و در رتبه ۸ قرار گرفته است. این بدان معناست که تمرکز اداری و جمعیتی در افزایش احساس امنیت در این استان تأثیری نداشته است.

شرط فن ویکور

با توجه به نتایج به دست آمده ضروری است برای مشخص کردن درستی نتایج به دست آمده، شرط فن

جدول ۸- ماتریس S و R

R	S	شهرستان	R	S	شهرستان
۰,۲۵۱	۰,۸۲۵	تفت	۰,۱۳۶	۰,۶۱۱	ابركوه
۰,۳	۰,۷۴۷	خاتم	۰,۱۶۷	۰,۵۰۳	اردکان
۰,۱۶۰	۰,۵۶۰	مهریز	۰,۱۱۲	۰,۴۷۹	اشکذر
۰,۱۹۳	۰,۴۸۳	میبد	۰,۱۸۷	۰,۷۵۹	بافق
۰,۲۲۶	۰,۸۲۸	یزد	۰,۱۹۲	۰,۵۹۲	بهباد

نتیجه

کرده است. بدین منظور ۱۶ شاخص انتخاب و داده‌ها از طریق سالنامه آماری استان یزد براساس دوره آماری ۱۳۹۵-۱۳۹۳ و ناحیه انتظامی استان یزد گردآوری شدند. در این زمینه شهرستان‌های ۱۰گانه استان یزد از طریق فن تصمیم‌گیری ویکور رتبه‌بندی شدند. براساس نتایج پژوهش مشخص شد استان یزد از نظر احساس امنیت انسانی وضعیت نسبتاً مطلوبی دارد که میانگین به‌دست‌آمده از شاخص ویکور، برابر ۰/۴۴۳ دال بر این ادعاست؛ به این معنا که از بین ۱۰ شهرستان، ۶۰ درصد Q بین ۰ تا ۰/۵ یعنی تقریباً مطلوب داشته‌اند؛ جلیلیان و چقاجردی (۱۳۹۷) نیز درباره احساس امنیت شهروندی در سطح استان هرمزگان به نتایج مشابهی رسیده‌اند؛ به این معنا که با بهره‌گیری از الگوی پرومته به این نتیجه رسیده‌اند که حدود ۷۰ درصد شهرستان‌های این استان از میانگین معیار الگوی پرومته در سطح بالاتری قرار گرفته‌اند. افشانی و ذاکری‌هامانه (۱۳۹۱) احساس امنیت اجتماعی را در سطح شهر یزد بررسی و آن را در سطح متوسط ارزیابی کرده‌اند؛ ولی از آنجا که مقیاس پژوهش در سطح شهری بوده است و این مقاله سطح منطقه‌ای را مدنظر دارد، با هم هماهنگی ندارند.

از نتایج دیگر به‌دست‌آمده از پژوهش، آن است که پراکنش فضایی احساس امنیت انسانی در سطح استان یزد از متغیرهایی همچون میزان جمعیت، تراکم‌های اداری - نظامی و وسعت پیروی نمی‌کند که قرارگرفتن شهر یزد در رتبه ۸ از سطح‌بندی با بیشترین جمعیت و تراکم اداری - نظامی و واقع‌شدن به‌منزله مرکزیت شهری استان یزد روشن‌کننده این امر است. در مقابل شهرستان اردکان به‌منزله وسیع‌ترین شهرستان استان یزد و هم‌جوار با مرکز استان، در رتبه دوم از نظر احساس امنیت قرار گرفته است؛ در حالی که شهرستان خاتم به‌عنوان شهرستان دورتر از مرکز

بررسی مفهوم امنیت نشان داده است هرچند تشخیص نمودهای این مفهوم به‌نسبت ساده است، بیشتر در زندگی روزمره با آن روبه‌رو هستیم و آن را تجربه می‌کنیم و بسیاری از اعمال و رفتار ما به امنیت اتکا دارد و بر مبنای آن تنظیم می‌شود. امنیت به روند توسعه و رشد همه اقشار مردم کمک می‌کند و سرانجام سبب توسعه همه‌جانبه جامعه می‌شود؛ به بیان دیگر، آسودگی خاطری که در سایه امنیت بروز می‌کند، موجب رشد است. از سوی دیگر، امنیت از نیازها و ضرورت‌های پایه‌ای فرد و جامعه تلقی می‌شود که نبودن یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب‌های نگران‌کننده و خطرناکی به‌دنبال دارد؛ انسان مدنی برای زندگی در جمع و دستیابی به مراتب بالای رشد، به امنیت و آرامش خاطری نیاز دارد و با رشد و نمو جرائم و انحرافات اجتماعی، زمینه‌های ناامنی در سطح جامعه بیشترین دلهره را ایجاد می‌کند و مانع پیشرفت انسانی می‌شود؛ بنابراین، با توجه به اهمیت موضوع، شناسایی و برآورد میزان احساس امنیت انسانی و مشخص کردن میزان جرائم و ناهنجاری‌های اجتماعی از اولین گام‌هایی است که هنگام برنامه‌ریزی برای ارتقای سطح امنیتی در یک جامعه باید برداشته شود. از طرف دیگر، با توجه به گستردگی مناطق جغرافیایی در کشور و بحث عدالت اجتماعی، برای دستیابی به توسعه منطقه‌ای لازم است در سطح استان‌ها، به مقوله امنیت توجه ویژه شود تا در صورت وجودداشتن امنیت و احساس آن در بخش‌هایی از یک استان، برنامه‌ریزی‌های مشخصی برای ارتقای محدوده‌های محروم صورت گیرد و از قوت‌های مناطق توسعه‌یافته بهره‌گیری شود. در همین زمینه پژوهش حاضر شهرستان‌های ۱۰گانه استان یزد را براساس بعد امنیت انسانی سنجیده و سطح‌بندی

در مرکز شهرستان‌های استان یزد برای افزایش حس تعلق و مسئولیت نسبت به امنیت عمومی شهرستان در افراد ساکن و کاهش ناامنی و خسارت‌های ناشی از آن.

۴- افزایش نظارت از طرف پلیس راه بر جاده‌های ارتباطی شهرستان‌های استان یزد برای کاهش تصادفات جاده‌ای و در خطر قرارگرفتن امنیت جانی و مالی شهروندان ساکن.

۵- افزایش دسترسی و زاویه دید مناسب در فضاهای عمومی شهرستان‌های استان یزد همچون پارک‌ها و ایجاد روشنایی مناسب در این فضاها در شب می‌تواند هم امنیت عینی و هم احساس امنیت را تقویت کند.

۶- در پیش گرفتن راهبردهایی برای جلب مشارکت مردمی در افزایش نظارت‌ها و ارتقای امنیت در شهرستان‌های استان یزد با توجه به گستردگی وسعت استان یزد و شهرستان‌های آن.

۷- احداث مراکز انتظامی، فوریت‌های پزشکی و... براساس اصول صحیح و استانداردهای مکان‌یابی به وسیله متخصصان امر.

۸- شناخت موقعیت‌های تهدیدکننده و مخاطره‌آمیز در سطح شهرستان‌های استان یزد و برنامه‌ریزی برای دفع آنها.

۹- برنامه‌ریزی برای توجه به ساختار کلاتری‌های موجود در شهرستان‌های استان یزد از لحاظ مدیریت کلاتری‌ها، متخصص کردن کارکنان، بهره‌گیری از آموزش، اعزام نیروها به دوره‌های تخصصی برای افزایش تخصص آنها.

۱۰- برنامه‌ریزی نسبت به تبلیغات و عملکرد نیروهای انتظامی در جرایم محلی شهرستان‌ها و همچنین ارائه عملکرد نیروهای انتظامی در مجامع عمومی شهرستان‌ها از جمله نماز جمعه و... با توجه

ولی با مساحت نسبتاً بیشتر از شهرستان یزد، در رتبه آخر قرار گرفته است؛ بنابراین، ارتباط معناداری بین وسعت، مرکزیت، فاصله با مرکز استان، تراکم جمعیت و احساس امنیت در سطح استان یزد مشاهده نمی‌شود. نتایج پژوهش جلیلیان و چقاگردی (۱۳۹۷) با نتایج این پژوهش مغایرت دارد؛ زیرا پراکنش فضایی احساس امنیت شهروندی در سطح استان هرمزگان تابع متغیرهایی همچون میزان جمعیت و تراکم‌های اداری - نظامی است و شهرستان بندرعباس با بیشترین جمعیت و مرکزیت اداری و نظامی استان هرمزگان، در رتبه اول مطلوبیت احساس امنیت قرار گرفته است. در پژوهش‌های دیگر سعی شده است ارتباط بین احساس امنیت با شاخصه‌هایی همچون هویت اجتماعی، مشارکت، پایگاه اجتماعی و اقتصادی و... بررسی شود که با روند این پژوهش هماهنگ نبوده است.

با توجه به اهمیت موضوع احساس امنیت در مناطق شهری، روستایی و منطقه‌ای و با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهادهای زیر برای ارتقای سطح احساس امنیت در شهرستان‌های استان یزد ارائه می‌شوند:

۱- تشکیل کمیته‌های اختصاصی مربوط به هر شهرستان در ستاد فرماندهی انتظامی شهرستان‌ها که شامل نمایندگانی از مجلس، پلیس، راه و شهرسازی و از سوی دیگر، برگزیدگانی از اهالی ساکن در شهرستان است و مشکلات موجود در شهرستان به‌ویژه ناامنی را با روش‌های مشارکتی شناسایی و حل و فصل می‌کنند.

۲- افزایش نظارت نیروهای انتظامی و امنیتی با فعال‌سازی نیروهای مردمی در شهرستان‌های استان یزد برای ارتقا و بهبود شرایط امنیتی منطقه.

۳- برگزاری جلسات دوره‌ای آموزش شهروندی و برگزاری جشن‌ها، مراسم و گردهمایی‌های اجتماعی

توسعه پایدار گردشگری با امنیت اجتماعی و سرمایه‌گذاری»، *فصلنامه دانش انتظامی آذربایجان شرقی*، س ۲، ش ۷، ص ۱۰۲-۸۳.

بشیریه، ح. (۱۳۷۴). *جامعه‌شناسی سیاسی*، تهران: نشر نی.

بیات، ب. (۱۳۸۷). «تبیین جامعه‌شناختی احساس امنیت در بین شهروندان تهرانی؛ با تأکید بر نقش پرداخت رسانه‌ای و سرمایه اجتماعی»، *مطالعات جامعه‌شناختی*، ش ۳۵، ص ۱۳۲-۱۱۵.

جلیلیان، ل. و چقاجردی، الف. (۱۳۹۷). «تحلیل پراکنش فضایی احساس امنیت شهروندی در استان هرمزگان»، *فصلنامه جغرافیا و مطالعات محیطی*، ش ۲۶، ص ۱۱۸-۱۰۵.

چلبی، م. (۱۳۸۵). *تحلیل اجتماعی در فضای کنش*، تهران: نشر نی.

حسنوند، الف. و حسنوند، الف. (۱۳۹۱). «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی جوانان؛ مطالعه موردی شهرستان سلسله»، *فصلنامه نظم و امنیت انتظامی*، س ۴، ش ۴، ص ۸۰-۵۷.

حقیقتیان، م.؛ صنعت‌خواه، ع.؛ معین‌الدینی، ج. و شیری‌امین‌لو، ش. (۱۳۹۱). «بررسی رابطه میان سرمایه اجتماعی (براساس تفکیک سرمایه اجتماعی درون‌گروهی، برون‌گروهی و ارتباطی) و احساس امنیت در شهر تهران»، *فصلنامه جامعه‌شناسی مطالعات جوانان*، س ۳، ش ۶، ص ۵۶-۳۷.

دلاور، ع. و رضایی، ع. (۱۳۸۶). «بررسی مقایسه‌ای احساس امنیت در تهران بزرگ، یزد و کل کشور»، *فصلنامه امنیت*، س ۵، ش ۴، ص

به نقش مثبت آن در کاهش بزهکاری در سطح شهرستان‌ها.

۱۱- توجه به بحث مهاجرت‌ها و نظارت بر افراد ساکن غیربومی و ایجاد تجانس و همگنی بین مهاجران و افراد بومی.

منابع

احمدی، ح.؛ نجفی‌اصل، ع. و زارع، ص. (۱۳۹۳). «بررسی احساس امنیت اجتماعی و عوامل مؤثر بر آن در شهرستان‌های استان بوشهر»، *فصلنامه انتظام اجتماعی*، س ۶، د ۳، ش ۳، ص ۱۱۲-۸۱.

افشار، ز. (۱۳۸۵). *امنیت اجتماعی زنان در شهر تهران*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی، دانشگاه تهران.

افشانی، ع. و ذاکری‌هامانه، ر. (۱۳۹۱). «مطالعه تطبیقی میزان احساس امنیت اجتماعی زنان و مردان ساکن شهر یزد»، *زن در توسعه و سیاست*، ش ۳، ص ۱۶۲-۱۴۵.

باباخانی، ف. (۱۳۸۸). *بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت در سطوح خرد و کلان*، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی تهران.

باپیری، الف.؛ کمربگی، خ. و درویشی، ف. (۱۳۹۴). «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی و برخی عوامل مرتبط با آن؛ مورد مطالعه: دانشجویان استان ایلام»، *مجله فرهنگ ایلام*، د ۱۶، ش ۴۷-۴۶، ص ۹۰-۷۵.

بارسلطان، ر. و بریری، م. (۱۳۸۸). «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی؛ مطالعه موردی در شهر تهران»، *فصلنامه مطالعات پیشگیری از جرم*، س ۴، ش ۱۲، ص ۳۰-۱۵.

باسمنجی، ب. و حیدری، ر. (۱۳۹۱). «بررسی رابطه

- ۱۵۳-۱۸۶ مؤیدفر، س.؛ تقوایی، م. و زنگی‌آبادی، ع. (۱۳۹۳). «تبیین امنیت گردشگران با تأکید بر مدیریت بحران گردشگری؛ مطالعه موردی: فضاهای گردشگری شهر یزد»، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، س ۲، ش ۷، ص ۱-۲۴.
- نوروزی، ف. و فولادی‌سپهر، س. (۱۳۸۸). «بررسی احساس امنیت اجتماعی زنان ۱۵-۲۹ ساله شهر تهران و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن»، مجله راهبرد، د ۱۸، ش ۵۳، ص ۱۶۰-۱۲۹.
- نویسنده‌ها، م. و ساروخانی، ب. (۱۳۸۵). «امنیت اجتماعی خانواده و محل سکونت در تهران»، نشریه رفاه اجتماعی، د ۶، ش ۲۲، ص ۱۰۷-۸۷.
- هرسیج، ح. و محموداوغلی، ر. (۱۳۹۱). «بررسی رابطه مشارکت سیاسی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان اصفهانی»، پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، س ۱، ش ۴، ص ۷۴-۵۹.
- گروسی، س.؛ میرزایی، ج. و شاه‌رخی، الف. (۱۳۸۶). «بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)»، فصلنامه دانش انتظامی، س ۹، ش ۲، ص ۳۹-۲۶.
- لطیفی، م. و امیری، الف. (۱۳۹۴). «بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی و اولویت‌بندی آن براساس روش تاپسیس فازی در شهر تهران»، فصلنامه دانش انتظامی پلیس، س ۸، ش ۱، ص ۹۱-۱۱۳.
- ماندل، ر. (۱۳۸۷). «چهره متغیر امنیت ملی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- مک‌کین‌لای، آ. و لیتل، آ. (۱۳۸۰). امنیت جهانی، رویکردها و نظریه‌ها، ترجمه: اصغر افتخاری، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- Foster, S. Knuiman, M. Villanueva, K. Wood, L. Christian, H. & Giles-Corti, B. (2014) "Does Walkable Neighbourhood Design Influence the Association Between Objective Crime and Walking?" *International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity*, 11: 100-120.
- Louw, M. H. H. (1978) *National Security (Pretoria: IS University of Pretoria)*, the quote is from the introductory note title 'the Purpose of the symposium. University of Pretoria
- Luciani, G. (1989) "The Economic Content of Security." *Journal of Public Policy*, 8 (2): 151-173.

- Moller, B. (2000) *National, Societal and Human Security: Discussion Case Study of the Israel Palestine Conflicts*, DIR & Institute for History, International and Social Studies, Aalborg University, Denmark.
- Morz, J. E. (1980) *Beyond Security: Private Perceptions among Arras and Israelis*. New York: International Peace Academy.
- Okoli, C. & Pawlowski, S. D. (2004) "The Delphi Method as a Research Tool: An Example, Design Considerations and Applications." *Information and Management*, 42 (1): 15-29.
- Panik, B. (2009) "Societal Security-Security and Identity." *Western Balkans Security Observer*, 13: 29-38.
- Roe, P. (2004) "Securitizations & Minority Rights: Conditions of Desecuritization." *Security Dialogue*, 35 (3): 279-294.
- Schneider, R. H. & Kitchen, T. (2013) "Putting Crime Prevention through Environmental Design into Practice via Planning Systems: A comparison of Experience in the US and UK." *Built Environment*, 39 (1): 9-30.
- Trager, F. N. & Simoni, F. L. (1973) "An Introduction to the Study of National Security." in F. N. Trager & P. S. Kronenberg, *National Security and America Society*. Lawrence: University Press of Kansas. 36-50.
- Wei, J. & Lin, X. (2008) *The Multiple Attributed Decision-Making VIKOR Method and Its Application*, Dalian, China: IEEE.
- Wu, H-Y. Tzeng, G-H. & Chen, Y-H. (2009) "A Fuzzy MCDM Approach for Evaluating Banking Performance Based on Balance Scorecard." *Expert Systems with Applications*, 36: 10135-10147.